

Genetik Modifikasyon ile HIV Engellenmeli mi?

Bircesu Uslu

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrencisi

Dünya 1981 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde cinsel yönelimi homoseksüel olan erkeklerde ve Haiti'den gelen göçmenlerde AIDS hastalığının tanımlanmasıyla sarsıldı. 2 yıl sonra 1983 yılında AIDS'e neden olan virüs HIV (İnsan İmmün Yetmezlik Virüsü, Human Immunodeficiency Virus) izole edilmesiyle 80li yılların korkulu epidemisine neden olan bulaşın adı konulmuş oldu.¹ Birçok araştırmaya konu olan bu virüsün ilk olarak Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin başkenti olan Kinshasa'da ortaya çıktığına dair işaretler mevcut.² Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) Temmuz 2017 yılına ait verilerine göre, Dünyada 36,7 milyon HIV ile infekte kişi olduğu ve hastalığın tanımlandığı 1981 yılından beri 35 milyon kişinin hayatını bu hastalıktan kaybettiği bildirilmektedir. Virüse karşı tam kür günümüzde de hala bulunamamıştır. Geçtiğimiz aylarda ikiz bebeklerin genetiğiyle oynayıp onları HIV'e dayanıklı hale getiren araştırmacı He Jiankui, dikkatleri üzerine bu nedenle de biraz çekmiştir.

Shenzhen'de bir üniversitede araştırmacı olarak görev alan He Jiankui, ikiz bebeklerin DNA'larında Crispr-Cas9 molekülünü kullanarak genetik kod değişiklikleri yaptığını iddia eden bir açıklama yapmıştır. He Jiankui, amacının genetik bir hastalığı iyileştirmek veya önlemek olmadığını bebeklere az sayıda insanın sahip olduğu HIV'nin hücrelere girmesini engelleyen genetik bir özelliği kazandırmak olduğunu belirtmiştir.³ Uluslararası bir konferansta yaptığı konuşmada bu ve benzeri çalışmalara izin verilmesi veya yasaklanmasının toplumun kararı olduğunun altını çizmesi konuşmasının dikkat çekici yanlarından biridir. Araştırma, alanın önde gelen isimlerince insanlar üzerine yapılan genetik modifikasyonların etik olmaması sebebiyle eleştirilmiştir. Biyoetik alanında yaptığı çalışmalarla bilinen Dr. Kiran Musunuru ve Dr. Julian Savulescu, söz konusu araştırmanın etik kurallarına uymadığını ifade etmişlerdir. Genetiği değiştirilen bebeklerin grip ve Batı Nil virüsleri sebebiyle hayatlarını kaybetme risklerinin yüksek olabileceğine dikkat çeken Savulescu, bebeklerin kanser riskinin artmış olabileceği açıklamasında bulunmuştur. Konuyla ilgilenen yetkililer, insanda genetik modifikasyonun etik açıdan kabul edilebilir olmadığını, Çin hükümetinin buna göz yummayacağını ve He Jiankui'nin araştırmacı lisansının iptal edileceği bildirilmiştir.

İnsanlarda genetik modifikasyonlara izin verilip verilmemesi uzun süredir akılları kurcalayan bir tartışma konusu. ABD başta olmak üzere birçok ülke insan genom modifikasyonu ile 'üstün' ırk yaratmaya çalışan araştırmaları etik ilkeleri ihlal etmesi sebebiyle yasaklamıştır. Genomda yapılan değişiklikler kişilerin hayatını geri dönüşü olmayacak şekilde etkileyebilme riski taşımaktadır. İkizlerin bundan sonra ne gibi zorluklarla mücadele etmek zorunda olacakları tahmin etmek ise imkânsızdır. Genomlarındaki değişiklik onları HIV'den korunurken birçok patojene karşı korumasız hale getirmiş olabilir. He Jiankui'nin de belirttiği gibi, bu ve benzeri araştırmalara izin vermek veya yasaklanmasını sağlamak, konu üzerinde tartışmak toplumca bizlerin de sorumluluğunda. Toplum olarak gücümüzün farkında olarak, etik kuralları ihlal eden araştırmaların önüne geçilmesine katkı sağlayabilir, başka ikizlerin denek olarak kullanılmalarını engelleyebiliriz.

1- http://www.hatam.hacettepe.edu.tr/AIDS_web-2017.pdf

2- <https://www.uplifers.com/hivnin-ilk-ortaya-cikisi-ve-yayilma-sureci/#ixzz5YYBW4AAB>

3- <https://www.theguardian.com/science/2018/nov/26/worlds-first-gene-edited-babies-created-in-china-claims-scientist>

Orta Asya Türk Tıbbı ve Humoral Patoloji Teorisi

H. Volkan Acar

Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü
Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Doktora Öğrencisi

Türklerin Anadolu'ya büyük kitleler halinde göçlerinden önce var olan ve bu göçlerden sonraki dönemlerde de varlığını sürdüren Orta Asya Türk tıbbı, çeşitli tıp gelenekleriyle yakın ilişkide bulunmuş ve komşu bölgeler olan Çin, Moğol, Tibet ve Hint tıp gelenekleri yanında İslam tıbbıyla da etkileşim içinde olmuştur.

Bilindiği gibi Orta Asya Türk tıbbına dair ilk belgeler, 20. yüzyılın başında Turfan seferleri sırasında bulunmuş olan Uygur tıbbı belgeleridir. Günümüz Türkçesine aktarılmış olan bu belgelerdeki sınırlı bilgiler, Orta Asya Türk tıbbının yalnızca bir parçasını oluşturmaktadır. Bu nedenle, bu konuda daha kapsamlı bir değerlendirme için Orta Asya Türk topluluklarının farklı dönemlerde, farklı inançların etkisi altında, farklı coğrafyalarda kayda geçirdikleri diğer tıbbi ve tıp dışı kaynakların da incelenmesine gereksinim vardır. İlk olarak M.Ö. 5. yüzyılda sistemleştirilmiş olan ve 19. yüzyıla kadar neredeyse tüm dünya tıbbında baskın görüş olan humoral patoloji teorisi, tıptaki tanı ve tedavi girişimlerine temel oluşturmuştur. Dört unsur/element üzerinde şekillenen bu teorinin özellikle Türklerin

İslamiyete geçişinden sonra Orta Asya Türk tıp anlayışını da etkilemiş olduğu görülmektedir. Ama kaynaklar incelendiğinde Orta Asya Türk topluluklarına ait metinlerde sadece dört unsur temelli humoral patoloji teorisinin değil, farklı geleneklere ait tıp anlayışlarının da etkili olduğu görülmektedir. Buna dair bilgilerin yer aldığı kaynaklar, ağırlıklı olarak dini metinlerdir.

Orta Asya Türk topluluklarına ait metinlerde gözlenen farklı tıp anlayışlarında tarihsel dönemin, yaşanan coğrafi bölgenin ya da içinde bulunulan inanç ortamının etkileri olabilir. Bizim tezdeki hipotezimiz bu tıbbi anlayış farklılıklarının temel nedeninin, inanç kökenli olduğu yönündedir. Amacımız ise ağırlıklı olarak dini metinlerde yer alan bu bilgileri inceleyerek Orta Asya Türk topluluklarına ait farklı humoral patoloji anlayışlarını ve bunları etkileyen olası nedenleri ortaya koyabilmektir.

Central Asian Turkish Medicine and The Theory Of Humoral Pathology

H. Volkan Acar

Hacettepe University Institute of Health Science
History of Medicine and Ethics, PhD Candidate

The subsisting tradition of Central Asian Turkish Medicine has been around before and after the mass migration of the Turks to Anatolia and it can be linked to Chinese, Mongol, Tibet and Indian medical traditions as well as Islamic medical traditions.

As it maybe known the first texts about Central Asian Turkish Medicine, which were files about Uyghur medicine, were found at the start of the 20th Century during the Turpan Expeditions. These files transferred to Modern Turkish only make up a piece of Central Asian Turkish Medicine. Because of this, to make a more comprehensive evaluation you would need to inspect medical and non-medical resources from different periods of time, influences of belief and geographical standpoints.

Humoral Pathology Theory, which has first been systematized in the 5th Century B.C. and has been used as a base in medicine was a dominant vision in nearly the whole world until the 19th Century. It can be seen that this theory, which had been shaped by the Four Elements, has affected the understanding of Central Asian Turkish Medicine after the Turks had transitioned to Islam. But when inspecting sources from Central Asian Turkic societies, it can be seen that the base of the Humoral Pathology Theory isn't mainly based on the Four Elements but has been affected by other concepts of medicine from different traditions. Sources about this are mainly religious texts.

The different concepts of medicine observed in texts

from Central Asian Turkic societies could be because of historical periods, geographical standpoints and the beliefs in the environment. The hypothesis in our thesis is that the main reason of the differences in the concepts of medicine are purely based on belief. Our main objective is to inspect mainly religious texts where you would be able to find this kind of information and find the possible reasons of the different concepts of Humoral Pathology in Central Asian Turkic societies.

Türkiye ve Avrupa Konseyi'ndeki Biyotikle ilgili Yasal Düzenlemelerin Karşılaştırmalı Analizi: Biyoetik Yaklaşım

Çağrı Zeybek Ünsal

Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi
Tıp Tarihi ve Etik Anabilim Dalı, Araştırma Görevlisi

Yaşam bilimleri ve mühendislik bilimlerinin 21. yy'daki artan etkileşimi, hastalıkların tanı ve tedavisinde hızlı paradigma değişimine neden olmaktadır. Tıp tarihinde geliştirilen tanı araçları ve buna bağlı olarak tedavi şekillerinin aldığı yeni görünüm insan hakları, etik ve hukuk kesişiminde pek çok soru ve sorunu da beraberinde getirmektedir. Tez çalışmamız bağlamında bu soru ve sorunları, Biyoloji ve Tıbbın Uygulanması Bakımından İnsan Hakları ve İnsan Haysiyetinin Korunması Sözleşmesi (Avrupa Konseyi İnsan Hakları ve Biyotıp Sözleşmesi-Oviedo Sözleşmesi ETS.164) kapsamında ele almakta, Türkiye'nin gereksinimlerini hukuki düzeyde ortaya koymaya çalışmaktayız. Çalışmamızda, Avrupa Konseyi'nin biyomedikal alandaki gelişmelerden doğan insan hakları ve etik sorunlarına ilişkin ürettiği çözüm yolları ve tavsiye kararları farklı ülke mevzuat örnekleri ile karşılaştırmalı olarak değerlendirilmektedir. Elde edilen bulgular ve ortaya çıkan gereksinimler doğrultusunda Türkiye için öneriler geliştirilmektedir.

Comparative Analysis of Legal Documents on Bioethics of the Council of Europe and Turkey: A Bioethical Approach

Çağrı Zeybek Ünsal

Hacettepe University Faculty of Medicine
Department of History of Medicine and Ethics,
Research Assistant

Convergence between life sciences and engineering have led to a rapid paradigm shift on diagnosing and treating diseases in the 21st century. Accordingly, new diagnostic tools and treatments developed which have been changing since ancient times during history of medicine,